

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญการศึกษาสงฆ์มาเป็นเวลาช้านาน การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เรียกว่า พระปริยัติสังฆกรรม และเป็นพระราชภาระของพระมหากษัตริย์ทรงจัดให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาพระปริยัติสังฆกรรมตามกำลังสติปัญญา ซึ่งเป็นพระราชกรณียกิจมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ตอนปลายพระมหากษัตริย์ทรงมอบหมายให้ คณะสงฆ์จัดการศึกษาพระปริยัติสังฆกรรมทั้งแผนกธรรมแผนกบาลี โดยเฉพาะแผนกบาลีได้มีการสอบต่อหน้าพระที่นั่ง เรียกว่า สมัยแปลด้วยปากเปล่า และเรียกการสอบแบบนี้ว่าสอบสนามหลวง จนถึงทุกวันนี้ นอกจากการจัดการศึกษาพระปริยัติสังฆกรรมแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงได้ปรับปรุงการศึกษาของคณะสงฆ์ด้วยการสถาปนาสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ทั่วไป 2 สถาน ๆ หนึ่ง เป็นที่เล่าเรียนของคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย พระราชทานนามว่า มหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศ สมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สถานที่ตั้งอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร อีกสถานที่หนึ่งเป็นที่เล่าเรียนของคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ได้ตั้งไว้ที่วัดมหาธาตุราชวรณวิหาร พระอารามหลวงนี้ มีนามว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” ได้เปิดการเล่าเรียน ตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน รัตนโกสินทร์ศก 108 (พ.ศ.2432) สืบมา (รายงานประจำปี 2548 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548, หน้า 3) และในปี พ.ศ. 2432 มหาธาตุวิทยาลัยเปิดทำการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน โดยมีสมเด็จพระวันรัต (จิต อุทุมมหาราเถร) เป็นนายกมหาธาตุวิทยาลัยรูปแรก ในปี พ.ศ.2439 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้สร้างสังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัย เป็นอาคารเรียน และโปรดฯ ให้เปลี่ยนนาม มหาธาตุวิทยาลัย เป็นมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ที่สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาขึ้น ได้ดำเนินการตามพระราชปณิธานและปฏิบัติ ภารกิจที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตทางด้านพระพุทธศาสนา การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มาเป็นเวลานานกว่า 1 ศตวรรษ ได้เปิดสอนหลักสูตร

ปริญญาดรี คณะพุทธศาสตร์เป็นคณะแรก เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2490 ใช้ชื่อปริญญาว่า พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) มาจนถึงปัจจุบันและเป็นศูนย์รวมวิทยาการด้านต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อมวลมนุษย์ ทำหน้าที่ให้การศึกษา การค้นคว้า การวิจัย การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา และประยุกต์เข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ ในสมัยใหม่ อีกทั้งทำหน้าที่เป็นแหล่งบริการทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งในทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

จาก 1 ศตวรรษที่ผ่านมามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย ได้สถาปนามาจนถึงปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมากมาย โดยในปัจจุบันได้แบ่งออกเป็น วิทยาเขต 10 แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ 5 แห่ง ห้องเรียน 12 แห่ง หน่วยวิทยบริการ 8 แห่ง และสถาบันสมทบ 4 แห่งกระจายไปอยู่ทั่วประเทศและในต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพ มีทั้งการประเมินภายในและภายนอก ทำให้เห็นภาพของมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทยมากมายทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน ในรายงานการประเมินคุณภาพทางการศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ให้คำแนะนำมหาวิทยาลัยไว้มากมาย ดังนี้ ด้านบทบาท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยสองด้าน คือ สอนพระพุทธศาสนาและให้โอกาสทางการศึกษา ปัจจุบันเปลี่ยนไปเป็น กึ่งอาชีพ วัตถุประสงค์หลักกำลังจะด้อยลงไปวัตถุประสงค์รองจะเข้ามาแทนที่ ด้านจุดเน้นของมหาวิทยาลัย คือ ดำรงแก่นแท้พระพุทธศาสนา แต่การจัดหลักสูตรยังไม่เอื้ออำนวย การจัดงบประมาณมุ่งเน้นทางแก่นแท้พระพุทธศาสนา ด้านการบริหารจัดการ เป็นมหาวิทยาลัยใหญ่ที่มี วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน สถาบันสมทบมากทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ต้องมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องมาก และต้องเป็นงานวิจัยให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการสอนและเผยแผ่พระพุทธศาสนา การติดตามผลงานของบัณฑิต การหาจุดเด่นของแต่ละวิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน สถาบันสมทบหรือทำเครือข่ายวิทยาเขต ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม คณะผู้ประเมิน ได้ให้ความคิดเห็นว่า การทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปไว้กับงานบริการวิชาการ ทำให้เหมือนมหาวิทยาลัยของฆราวาส อยู่ในระดับความสำคัญน้อย มหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ควรถือว่างานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานหลัก (พระศรีวิจิตรภรณ์, 2546, หน้า 83-93)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษานั้น หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษา ยังไม่ได้ที่จำค้ำนึ่งทิศทางอนาคตไว้อย่างชัดเจนจึงมีปัญหาในทางปฏิบัติ ดังเช่น สุภาพร มากแจ้ง(2546) ได้ศึกษาสภาพการจัดการของคณะสงฆ์ พบว่า การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แยกส่วนออกจากระบบการบริหารการศึกษาของชาติ ทำให้เกิด

ปัญหาทั้งทางด้านจัดการ งบประมาณ การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล คุณภาพการศึกษา คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษารวม ทั้งผู้บริหารและผู้สอน ตลอดจนสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพ หลักสูตรการศึกษาไม่ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน อันได้แก่ มีผู้ต้องการโอกาสทางการศึกษา ผู้ประสงค์จะเป็นศาสนทายาท และผู้บวชตามประเพณี ดังนั้นการดำเนินการหรือการปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปตาม นโยบายที่ได้รับจากหน่วยเหนือเป็นคราว ๆ ทั้งนี้โยบายการปฏิบัติงาน และงบประมาณที่ได้รับ ทำให้เป็นอุปสรรคในการกำหนดความเป็นไปได้ในอนาคต ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ผู้วิจัยสนใจจะ ศึกษาอนาคตศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย เพื่อจะได้เห็นภาพมหาวิทยาลัยในอนาคตว่าควรมีลักษณะอย่างไร มีรูปแบบ การดำเนินงานและการจัดการศึกษาตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้เพียงใด

คำถามการวิจัย

1. สภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยในอนาคตควรมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต
4. เพื่อประเมินรูปแบบในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย
2. เป็นข้อมูลให้กับมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยในการบริหารจัดการ การศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาอนาคตศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร

ขั้นตอนในการ ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารนี้ เป็นการศึกษาค้นหาข้อมูล แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและนำมาสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

1.1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

1.1.2 ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2542 ฯลฯ

1.1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย

1.1.4 รายงานการวิจัย เอกสารและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย

1.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการจัดการศึกษา

1.3 นำกรอบแนวคิดที่ได้ไปสร้างแบบสอบถามต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากร ได้แก่

2.1.1 ผู้บริหารงาน ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าสาขาวิชา ทั้งนี้รวมถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวในมหาวิทยาลัย จำนวน 62 รูป/คน

2.1.2 อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย จำนวน 373 รูป/คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 ผู้บริหารงาน กำหนดใช้จำนวนประชากรของผู้บริหารงานทั้งหมด จำนวน 62 รูป/คน

2.2.2 อาจารย์ผู้สอน ทำการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนสังกัด มหาวิทยาลัยสงฆ์ทุกรูป/คน ทุกวิทยาลัย จำนวน 373 รูป/คน

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 435 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต

ในการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ตอน คือ

1. ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต
2. ตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 2 รอบ โดยมีผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 21 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต

การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคตครั้งนี้ จะประเมินใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านที่เป็นประโยชน์ ผู้ประเมินรูปแบบได้แก่ ผู้ปฏิบัติการในมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองอธิการบดีประจำวิทยาเขต คณบดี และผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน 22 รูป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบ (Model) หมายถึง แบบจำลองที่เป็นตัวแทน (Representation) หรือแผนแบบ (Design) ของระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. อนาคตศึกษา หมายถึง สถานการณ์หรือความเป็นไปที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบาย นักวิชาการ/นักเขียน ผู้บริหารศึกษาระดับการศึกษาของมหาวิทยาลัย และผู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา สำหรับการคาดหมายและความพยากรณ์ความเป็นได้ในอนาคตของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยในอนาคต หมายถึง ภาพจำลองที่แสดงถึงโครงสร้างการบริหารงาน ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในอนาคต ประกอบด้วย

3.1 หลักการ หมายถึง แนวคิดและแนวทางการดำเนินงานที่ใช้ในการบริหาร มหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคต ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะเข้า เรียน การขยายการศึกษา การกำหนดหลักสูตร ความร่วมมือกับเครือข่าย เป็นศูนย์กลางการอบรม คุณธรรม จริยธรรม เป็นศูนย์กลางในการศึกษา และปฏิบัติวิปัสสนา กัมมัฏฐาน

3.2 เป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร หมายถึง เป้าหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนา องค์กร ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนบทบาทของหน่วยงานต่างๆในมหาวิทยาลัยให้มีความเป็น พลวัต ทั้งด้าน โครงสร้างการบริหารงานเงินเดือน ค่าตอบแทน การพัฒนาบุคลากร การวางแผนกล ยุทธ์ การบริหารงานโดยยึดหลักหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาด้านวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีด้าน การสื่อสาร และการ ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ

3.3 เป้าหมายการดำเนินงานด้านสังคม หมายถึง เป้าหมายที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ ให้บริการสังคม ประกอบด้วย การจัดตั้งเครือข่ายด้านการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีแหล่งเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน การเผยแพร่พุทธศาสนาเชิงรุก การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน อื่น การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านพุทธศิลป์ และการเป็นศูนย์กลางการ เรียนรู้ทางด้านพุทธศิลป์ ทุกแขนงวิชา

3.4 การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา หมายถึง มหาวิทยาลัยจะดำเนินการให้ มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการให้ความรู้ในการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาที่ถูกต้อง การร่วมมือกับศาสนสถาน และวัดต่าง ๆ เป็นเครือข่ายในการให้บริการสังคม และการสื่อสารสองทางระหว่างมหาวิทยาลัยกับผู้รับบริการ

3.5 การปกครองของสงฆ์ หมายถึง บทบาทในการกำกับดูแลคณะสงฆ์ให้มี ประสิทธิภาพ การแก้ไข ป้องกันหรือปราบปรามพฤติกรรมของภิกษุสงฆ์ที่ผิดศีลธรรมและ เยาวชนของชาติสนใจในพระพุทธศาสนา เป็นต้นแบบในการเผยแพร่แนวปฏิบัติในการประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา

3.6 การกระจายอำนาจ หมายถึง การให้หน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสามารถ บริหารจัดการด้วยตนเองได้ การแก้ไขปรับปรุงจำนวนและประเภทของคณะกรรมการสภาวิชาการ ให้เหมาะสม การแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยการจ้ดรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลาง วิทยาเขต วิทยาลัยและหน่วยวิทยบริการ

3.7 การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง มหาวิทยาลัยให้การส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาสื่อและแจกสื่อ การส่งเสริมให้บริการห้องสมุด การจัดทำ Website บทเรียน ทางพุทธศาสนาแบบ Online ให้แก่สังคม การส่งเสริมให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้ทางพุทธศาสนาในทุก ๆ สถานที่ และโอกาส และมีการจัดตั้งกองทุนวิจัยทางพุทธศาสนา

3.8 การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ หมายถึง มหาวิทยาลัยพัฒนาการจัดทำวารสารทางการวิจัย ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ การกระตุ้นให้บุคลากรทำการวิจัย การจัดประชุมทางการวิจัย(Symposium) และการแลกเปลี่ยน หรือร่วมมือกับนักวิจัยทางด้านพุทธศาสนา

3.9 การส่งเสริมการทำวิจัย หมายถึง มหาวิทยาลัยร่วมมือในการทำวิจัยกับนักวิจัยต่างศาสนา การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยที่เน้นทางพุทธศาสนาเป็นหลัก

3.10 หลักสูตรพระพุทธศาสนา หมายถึง การจัดทำหลักสูตร ตำรานักธรรม/บาลี ให้มีคุณภาพและทันสมัย เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูล และรายนามพระนักเทศน์ ตามเอกทัศคคของแต่ละรูปทั่วทุกภาคภูมิศาสตร์ ในประเทศไทย การเทศน์ของพระนักเทศน์ดั้งเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพระนักเทศน์ด้วยวิธีการเทศน์แบบร่วมสมัยที่หลากหลาย และการมีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมกับศูนย์กลางพระพุทธศาสนาแห่งโลก

4. องค์ประกอบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย หมายถึง โครงสร้างการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์ ประกอบด้วย 7 ด้าน ประกอบด้วย

4.1 ด้านโครงสร้างของมหาวิทยาลัย หมายถึง การกำหนดการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย อันได้แก่ สภามหาวิทยาลัย บุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของวิทยาเขตวิทยาลัยสงฆ์หรือหน่วยงานอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

4.2 ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย หมายถึง บทบาทหน้าที่ของบุคลากรฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติ ในการวางแผนการดำเนินงาน การจัดการด้านการเงินและงบประมาณ การสร้างความร่วมมือทางวิชาการ การจัดการด้านบริหารทรัพยากรให้คุ้มค่า การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา และการกระจายอำนาจทางการศึกษา

4.3 ด้านการผลิตบัณฑิตและการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาบัณฑิตและหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการผลิตบัณฑิตในสาขาต่าง ๆ และขยายระดับการศึกษาจนถึงปริญญาเอก โดยเปิดโอกาสให้บรรพชิตและคฤหัสถ์เข้าศึกษาได้

4.4 ด้านการบริการสังคม หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับชุมชน โดยการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับคนในชุมชน รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ อย่างหลากหลายทั้งในท้องถิ่นและสากล

4.5 ด้านการวิจัยพัฒนา หมายถึง การสร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการวิจัยที่เป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย มีกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สร้างเครือข่ายงานวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และต่างประเทศต่าง

4.6 ด้านทะนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทุกแขนง การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ การสร้างเครือข่ายด้านศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้และข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย

4.7 ด้านการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในการส่งเสริมสนับสนุนให้เครือข่ายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นศูนย์รวมข้อมูล สร้างพระนักเทศน์ เป็นศูนย์กลางการพัฒนาหลักสูตรพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการปกครองของพระสงฆ์ การพัฒนาเด็กและเยาวชนรวมทั้งเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก

5. มหาวิทยาลัยสงฆ์ หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับพระภิกษุ สามเณรและฆราวาส ซึ่งได้แก่

6. ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการบริหาร ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าภาควิชา

7. อาจารย์ผู้สอน หมายถึง พระหรือคฤหัสถ์ ที่ทำหน้าที่ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนศิษย์ ในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย